

جغرافیا (فصلنامه علمی - پژوهشی و بین‌المللی انجمن جغرافیای ایران)
دوره جدید، سال چهاردهم، شماره ۵۱، زمستان ۱۳۹۵

ارزیابی اثرات واگذاری مدیریت فضاهای اجتماعی محلات شهر تهران به مدیریت محله (مطالعه موردی: محلات تجریش و نعمت‌آباد تهران)

لطفعلی کوزه‌گر کالجی^۱، سیدمحمد رضازاده^۲ و احمد علی محمدی^۳
تاریخ وصول: ۱۳۹۵/۹/۳۰، تاریخ تایید: ۱۳۹۵/۱۱/۱۷

چکیده

پس از طرح برخی انتقادات در مورد ناکارآمدی و نبود تخصص در انجمن‌های شورایی، مدیریت شهر تهران بر آن شد تا الگوی جدیدی برای مدیریت در سطح محلات طراحی کند. بدین ترتیب، طرح مدیریت محله پیشنهاد شد. برای تحقق این هدف، بر اساس مصوبه شورای اسلامی شهر تهران مبنی بر مشارکت مردم در فعالیت‌های اجتماعی و واگذاری اماکن فرهنگی، ورزشی و هنری از طرف شهرداری تهران بر اساس قراردادهای منعقد شده به مدیریت محله واگذار خواهد شد. محله‌های تجریش در منطقه یک شهرداری تهران و نعمت‌آباد در منطقه نوزده تهران نیز از جمله محلاتی هستند که شهرداری تهران نسبت به واگذاری فضاهای اجتماعی و تأسیس سرای محله در آنها اقدام نموده است. هدف این پژوهش بررسی اثرات واگذاری این فضاها به مدیریت محله بر مشارکت، توانمندسازی و کیفیت زندگی ساکنان می‌باشد. روش تحقیق تلفیقی از دو روش توصیفی - تحلیلی و روش میدانی است. داده‌های موردنیاز با استفاده از آزمون‌های آماری کولموگروف - اسمیرنوف، آزمون تی تک‌نمونه‌ای در نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهند گرفت. نتایج نشان می‌دهد که میزان مشارکت اجتماعی و توانمندسازی و کیفیت زندگی شهروندان با واگذاری فضاهای اجتماعی به مدیریت محله، در هر دو محله تجریش و نعمت‌آباد افزایش یافته است.

کلیدواژه‌گان: مدیریت محله، مشارکت اجتماعی، توانمندسازی، کیفیت زندگی.

-
۱. استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید بهشتی تهران، Ali18694@yahoo.com
 ۲. دانشجوی دکتری تخصصی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، M_rezazadeh@sbu.ac.ir
 ۳. کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران.

مقدمه و بیان مسئله

بروز و گسترش مسائل و چالش‌های شهرنشینی و اداره شهر، به‌ویژه از دهه ۱۹۵۰ به بعد، لزوم چاره‌جویی و ارائه سیاست‌ها، نظریه‌های توسعه شهری و مدل‌های جدید و کاربردی‌تر در زمینه مدیریت شهری را مطرح ساخت. از اواسط دهه ۱۹۸۰ میلادی تاکنون، توجه عمده مدیریت شهری بر ظرفیت‌سازی محلی و تقویت نهادی - سازمانی برای مدیریت فرایند توسعه شهری و درنهایت، حرکت از نوعی مدیریت متمرکز به مدیریت محلی و سطوح پایین‌تر و ابعاد ملموس زندگی شهری معطوف شده است (نوریان و مظفری پور، ۱۳۹۲: ۴۸).

افزایش میزان شهرنشینی و الگوی متمرکز مدیریت شهری در طول چند دهه اخیر، در ایران با مشکلاتی چون توسعه از بالا به پایین، عدم مشارکت شهروندان در برنامه‌ریزی و مدیریت شهری و فاصله بین ذی‌نفعان برنامه‌ریزی شهری (دولت و مردم)، عدم انطباق اهداف و روش‌های برنامه‌ریزی با نیازها و امکانات واقعی شهروندان همراه بوده است که موجب ناکارآمدی طرح‌ها و برنامه‌های شهری و آثار منفی در زندگی مردم شهری شده است (صرافی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۱۸). در چرخش از پارادایم سنتی به جدید، مقوله‌ای که بسیاری از صاحب‌نظران بر آن تأکید داشته‌اند، تقویت و اهمیت نقش «سطوح محلی با تأکید بر نقش شهروندان و مشارکت واقعی آنها در عرصه فعالیت‌ها و اقدامات روزمره است (سلسله و رضازاده، ۱۳۹۲: ۲). در واقع مدیریت محله‌ای رویکردی است که جوامع محلی و ارائه‌دهندگان خدمات در سطح محله را به منظور بهبود خدمات و کیفیت زندگی به‌کار قادر می‌سازد (Birmingham City Council, 2011). فضاهای اجتماعی - فرهنگی شهر، پیام‌هایی به مراتب فراتر از پیام‌های اقتصادی و تجاری دارند و مملو از معانی، احساسات درونی، خاطرات و محتویات ضروری برای بافت اجتماعی و فرهنگی هستند. پیام مشترک، لاینفک و نهفته در تمام چشم‌اندازها معمولاً تعیین‌کننده چگونگی برخورد با محیط، مدیریت، تغییر و حفظ آن است (فنی، ۱۳۸۷: ۳۳-۳۲). در سال‌های اخیر با اهتمام مدیریت شهری و همکاری شورای اسلامی شهر "طرح مدیریت محله" در محله‌های شهر تهران با هدف سپردن امور مرتبط فرهنگی - اجتماعی و ورزشی در مقیاس محله به خود ساکنین محله و بهره‌گیری موثر از مشارکت ساکنین محلات، فرصتی برای حضور و همکاری شهروندان در مسائل مربوط به محله فراهم گردید. در این راستا واحدهای مربوط به سلامت، امور ورزشی، تفریحی،

آموزشی، فرهنگی، مذهبی و کتابخانه‌ها در مقیاس محله واگذار می‌گردد، لذا شناسایی تأثیراتی که واگذاری این فضاها در توانمندسازی، مشارکت و کیفیت زیستی شهروندان دارد، اهمیت ویژه‌ای دارد و با توجه به نوپا بودن مدیریت محله یافتن روش‌هایی برای ارتقاء توانایی در اداره مراکز و فضاهای محله جهت خدمات‌رسانی بهتر هم توان مدیریت محله را ارتقا می‌بخشد و هم خدمات مناسب‌تری برای شهروندان محله ایجاد می‌شود. از آنجایی که این موضوع در سطح محله‌های تهران تاکنون مورد بررسی قرار نگرفته، به‌طور اکتشافی محله تجریش در منطقه یک و محله نعمت‌آباد در منطقه نوزده برای این بررسی انتخاب شده‌اند.

پیشینه تحقیق

- منابع نوشتاری سازمان ملل متحد که در دهه اخیر منتشر شده است، بر محور مشارکت اقلیت‌ها در مدیریت سطوح محلی و به‌ویژه در مدیریت محلی، تأکید دارند. کارشناسان سازمان ملل متحد، پس از تحقیقات گسترده و با کسب اندوخته‌های فراوان از کارهای پژوهشی و علمی مداومی که در چند دهه اخیر صورت پذیرفته است، تحقق عدالت و توسعه پایدار در سطوح محلی و محله‌ای از طریق تمرکززدایی و سپردن مدیریت محله‌ای به دست افراد همان محله میسر می‌دانند.

- دیوید جفری اسمیت (۲۰۰۰): در مطالعات خود که به صورت موردی بر روی محلات مسکونی شهر شیکاگو و حومه آن انجام داده است، بر دستیابی به توسعه پایدار و انسان‌مدار در کلان‌شهرها با توجه بیشتر به فرآیندهای پیچیده جوامع محلی و تقویت و به‌کارگیری آنها تأکید می‌کند. او نشان می‌دهد که اگر چه توسعه محله‌ای در شهر شیکاگو قدمت نسبتاً زیادی دارد، اما هنوز مدیریت این شهر به اندازه کافی از ظرفیت‌ها و تجارب محلی در این شهر بهره کافی نبرده است و نیازمند ایده‌های نوین محلی به ویژه در ابعاد اقتصادی - اجتماعی است.

- آرتور توماس بوگارت (۲۰۰۱): در پایان‌نامه خود به ارزیابی روند توسعه اجتماعات محلی در یکی از ایالات کانادا پرداخته است. او نشان می‌دهد که پس از تدوین راهبرد توسعه محله‌ای برای شهر "Winnipeg" در سال ۲۰۰۰ میلادی، روند مشارکت ساکنان اجتماعات محلی در این شهر و به تبع آن توسعه کارکردهای اجتماعی مرتبط با محلات شهری شتاب بیشتری گرفته

است و انتظارات و برآوردها با روند برنامه‌ریزی شده کنونی در چشم‌انداز ۲۵ ساله آن (تا سال ۲۰۲۵) محقق خواهد شد.

- اکبر سلطان‌زاده (۱۳۹۲): وی پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود را تحت‌عنوان «ارزیابی اثر بخشی عملکرد سرای محله به منظور ارائه الگوی متناسب با ویژگی‌های مناطق و محلات، مطالعه موردی: سرای محله‌های اوین، تجریش و نیاوران منطقه یک شهرداری تهران» در دانشگاه شهید بهشتی تهران دفاع کرد. در این پژوهش به ارزیابی اثربخشی عملکرد سرای محله این سه محلات پرداخته شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که در زمینه اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی و مشارکت، سرای محله اوین نسبت به تجریش و نیاوران عملکرد بهتری داشته است. میزان رضایت ساکنین از فعالیت‌ها و خدمات سراها نیز در هر سه محله متفاوت بوده و در این رابطه از ساکنین نظرسنجی صورت نگرفته و همچنین به ظرفیت‌ها و توانایی‌های ویژه هر محله توجه نشده و فعالیت سراها بیشتر به صورت تیپ از بالا (توسط شهرداری) برنامه‌ریزی شده است.

- طرحی باعنوان «بررسی عملکرد و سنجش اثربخشی سراهای محله ۲، ۱۳، ۲۰، ۲۱» در سال ۱۳۹۱ در مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران مورد مطالعه قرار گرفت که در این طرح عملکرد ۱۵ سرای محله در ۵ منطقه به ترتیب ۳ محله در هر یک از مناطق مذکور شامل فعالیت‌های انجام شده، تجهیزات و امکانات موجود، وضعیت ساختار و بودجه بوده است.

مفاهیم، دیدگاهها و مبانی نظری

طی دهه‌های گذشته، شهرنشینی در ایران با مشکل شکاف بین نیازها و امکانات و نیز بین انتظارات و واقعیات رویارو بوده است. کاهش و یا افزایش این شکاف به‌طور عمده در گرو دخالت و عرضه از طرف حکومت مرکزی بوده است و اقدامات جامعه مدنی و تلاش‌های مستقل شهروندان، اثر کمی در این بین داشته است. به بیانی ساده، تزریق درآمدهای نفتی به جامعه‌ای ماقبل صنعتی، شهرنشینی برون‌زایی پدید آورده که رشد آن بر توسعه‌اش پیشی گرفته است. فرافکنی این مشکلات در روند کنونی، آینده‌ای تاریک و نگران‌کننده برای شهرها متصور می‌سازد و بر این منوال «شهر خوب»^۱ دست‌نیافتنی است (کارگر، ۱۳۸۹: ۵۴-۵۳). در جهان

1. Good City

پیچیده قرن بیست و یک، دگرگونی‌های بسیاری در شیوه‌های زندگی در شهرها و به تبع آن مدیریت در شهرها رخ داده است. نقش و اهمیت شهرها و لزوم مدیریت صحیح آنها، استفاده از رویکردهای جدید را در راستای دستیابی به کیفیت زندگی در شهر و فضاهای شهری ضروری ساخته است (نوریان و مظفری‌پور، ۱۳۹۲: ۴۹). بنابراین شکست برنامه‌های قبلی، ضرورت توجه به رویکردی جدید را ایجاب می‌کند. پژوهش‌ها و مطالعات قابل توجه‌ای در یکی دو دهه اخیر انجام شده است که به نوعی در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، خردترین واحد شهر یعنی محله را مورد هدف قرار دادند. مفهوم برنامه‌ریزی محله مبنا که بر همین اساس طراحی شده است مبتنی بر مهندسی اجتماعی بوده و به جای نگرش کلان و مقیاس‌های ذهنی به ابعاد مشخص فضا - زمان در مقیاس محلی و خرد می‌پردازد (Oana, 2003: 3).

برنامه‌ریزی محله محور، به نوعی فرآیند برنامه‌ریزی سامانمند و از پایین به بالا اطلاق می‌شود که با محوریت قرار دادن مردم، محیط‌زیست پیرامونی و ارتباط پویای بین آن دو، در صدد رفع نیازهای اصلی و اولیه ساکنین یک اجتماع محلی است^۱. برنامه‌ریزی محله‌ای به‌عنوان یک فرآیند، با درخواست انجمن‌های محله‌ای یا سازمان‌های محلی آغاز می‌شود و با در نظر گرفتن ساکنان، صاحبان مشاغل و سایر ذی‌نفعان، در مورد پیشرفت‌ها و اقداماتی که آنها می‌خواهند در محله‌شان اتفاق افتد، تصمیم‌گیری می‌کند (Townsend, 2005: 12). یکی از مسائل مهم و اساسی در برنامه‌ریزی اجتماع محلی درک نیاز و توانمندی‌هایی است که در سطح محله ضرورت اقدام را توجیه می‌کند یا به عبارتی ظرفیت جامعه محلی است که زمان و مکان اجرای راهبرد توسعه اقتصاد را تعیین می‌کند (Macall, 2003: 101). در برنامه‌ریزی محله مبنا که بر اساس اجتماعات محله‌ای است، مشارکت مردمی در معنای واقعی آن هدف قرار گرفته و شعار "برنامه‌ریزی به وسیله مردم نه برای مردم" آرمان این نگرش در برنامه‌ریزی شهری است (حاجی‌پور، ۱۳۸۵: ۴۱-۴۰).

مدیریت محلی

مدیریت محله‌ای عبارت است از برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی عوامل و منافع برای پاسخگویی به نیازهای ساکنان محله است (تیمورنژاد و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۸). در تعریف بانک جهانی از

1. www.actpla.act.gor.au

مدیریت محلی، مدیریت محلی یک رویکرد شبه بازرگانی در حکومت و اداره شهر است که می‌تواند به استفاده موثرتر و کارآمدتر منابع منجر شود (عسکری آزاد، ۱۳۹۲: ۳۶). در واقع رویکرد مدیریت محله را می‌توان به‌عنوان ارائه همه خدمات کاربردی محله، در نظر گرفت نه فقط خدمات مسکن که در آن به همه مشکلات محلی در یک سطح وسیع‌تری پرداخته می‌شود (Power, 2005, 5).

شارما^۱ مدیریت محلی را به‌عنوان مجموعه‌ای از فعالیت‌ها تعریف می‌کند که در تعامل با یکدیگر توسعه اقتصادی، کالبدی، اجتماعی نواحی محلی را شکل داده و هدایت می‌کند (sharma, 1989). راکودی^۲ نیز در تأیید این تعریف، هدف مدیریت محلی را مدیریت اجزای سیستم محلی در نظر می‌گیرد (Rakodi, 2001).

طرح مدیریت محله در شهر تهران

محله‌ها در ساختار مدیریت شهرداری تهران فاقد نظام مشخص مدیریت و برنامه‌ریزی هستند و نقش شهرداری نواحی نیز در محله‌ها صرفاً نظارت و ارائه خدمات شهری است. رفع این نقیصه، علاوه بر اصلاح ساختار مدیریت شهرداری تهران، نیاز به الگوی مدیریتی جایگزین برای محله‌ها دارد تا بتوان با استفاده از ظرفیت موجود مشارکت‌پذیری شهروندان در راستای توسعه پایدار محله‌ها گام برداشت. بنابر همین ملاحظات برای رفع نارسایی‌های موجود توسعه اجتماعی و فضایی شهر تهران، تمرکز بر مدیریت و توسعه محله الزامی است (کمانرود کجوری، ۱۳۸۳: ۹۸). بدین ترتیب، طرح مدیریت محله که ترکیبی از الگوی شورایاری‌ها و کارگروه تخصصی محلی را شامل می‌شود، برای مدیریت مسائل محلی پیشنهاد شد. این طرح که نخستین بار در قالب «دستورالعمل مشارکت اجتماعی در محلات شهر تهران» به تصویب شورای شهر تهران رسید، ابتدا در سال ۱۳۸۸ در چند محله تهران به صورت آزمایشی به اجرا درآمد، پس از آن در سال ۱۳۸۹ برای باقی‌مانده محلات نیز برنامه‌ریزی و تدارکات لازم انجام شد و در نهایت از سال ۱۳۹۰ به‌طور رسمی و فراگیر در تمامی محله‌های شهر تهران به اجرا درآمد. هدف از اجرای

1. Sharma
2. Rakodi

این طرح جلب مشارکت معنادار مردمی و تمرکززدایی از فعالیت‌های شهرداری است که راهبردهای فرهنگی، امنیتی، توسعه‌ای و زیست‌محیطی دارد و موجب سپردن کارها به خود مردم می‌شود (غفاری، ۱۳۹۲: ۱۱۶). بررسی ساختار تشکیلاتی طرح مدیریت محله نشان می‌دهد که رکن اساسی و قاعده آن تشکیل شده از هیئت امنایی ۱۳ نفره که اعضای آن شامل ۷ نفر از نمایندگان شورایی محله، ۲ نفر نمایندگان کارگروه‌های تخصصی، ۲ نفر نماینده تشکل‌های مردمی، ۲ نفر نمایندگان سازمان‌های دولتی در سطح محلی و یک نفر نماینده شهرداری ناحیه است. این هیئت امنای ۱۳ نفره موظف است از میان گزینه‌هایی که شهردار ناحیه معرفی می‌کند، یک نفر را به سمت مدیر محله برگزیند (کلانتری، ۱۳۹۱: ۵۸). بررسی وضعیت عملکرد این نهاد تازه تاسیس نشان می‌دهد که مدیریت محله عمدتاً یک نهاد اجرایی است که در قالب شش کارگروه با راهبری مدیریت محله، تلاش می‌کند تا مصوبات شورای عالی و هیئت امنای را پیگیری نماید. به این ترتیب، میزان مشارکت این نهاد در مدیریت شهری با توجه به اینکه پیگیری‌کننده مطالبات و نظرات هیئت امنای در سطح اجرایی است، بالاتر از شوراهای عالی ارزیابی می‌شود (فرخد و طوسی، ۱۳۹۱: ۶۴-۶۵).

وظایف قابل واگذاری از طرف شهرداری به مدیریت محله

بر اساس مصوبه شورای اسلامی شهر تهران مبنی بر مشارکت مردم در فعالیت‌های اجتماعی و واگذاری اماکن فرهنگی، ورزشی و هنری، حداکثر ظرف مدت یک سال وظایف قابل واگذاری از طرف شهرداری تهران بر اساس قراردادهای منعقد شده به مدیریت محله واگذار خواهد شد. وظایفی که شهرداری به مدیریت محله واگذار نموده است عبارتند از:

۱. اداره واحدهای مربوط به سلامت، امور ورزشی، تفریحی، آموزشی، فرهنگی، مذهبی و کتابخانه‌ها در مقیاس محله
۲. مشارکت در کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی در محله
۳. شناسایی و کمک به گروه‌های آسیب‌پذیر در محله
۴. مشارکت در حفظ و ارتقای زیباسازی محله و غیره (سلطانزاده، ۱۳۹۲: ۷۶).

روش تحقیق

روش تحقیق تلفیقی از دو روش توصیفی-تحلیلی و روش میدانی است، که به مطالعه مقایسه‌ای و‌گذاری مدیریت فضاهای اجتماعی (مانند سرای محلات، فضاهای ورزشی، فرهنگی و غیره) به مدیریت محله، محلات تجریش و نعمت‌آباد می‌پردازد. به‌منظور گردآوری اطلاعات در چارچوب نظری تحقیق با مراجعه به کتاب‌ها، مقالات، طرح‌ها، پایان‌نامه و رساله‌ها و سایت‌های اینترنتی مطالب موردنیاز گردآوری شده است. قسمت اصلی پژوهش مربوط به مطالعات میدانی می‌باشد. برای این منظور به تنظیم پرسشنامه بر طبق متغیرهای مربوطه و توزیع پرسشنامه بین ساکنین دو محله پرداخته شده است. جامعه آماری در این پژوهش شامل ساکنین محلات تجریش و نعمت‌آباد است. جمعیت محلات تجریش و نعمت‌آباد در سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ به ترتیب برابر با ۲۲۵۱۷ و ۲۷۹۶۸ نفر است که با قرار دادن مجموع جمعیت دو محله در فرمول فوق با سطح احتمال ۹۵ درصد به محاسبه حجم نمونه از طریق برآورد توزیع‌های دو جمله‌ای (کوکران) مبادرت شد. در مجموع ۲۰۰ پرسشنامه در دو محله مورد مطالعه (۱۰۰ پرسشنامه در محله تجریش و ۱۰۰ پرسشنامه در محله نعمت‌آباد) به روش تصادفی ساده توزیع گردید. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از آزمون‌های آماری توصیفی (شاخص‌های آماری (مرکزی و پراکندگی)) و استنباطی (آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، آزمون تی تک‌نمونه‌ای) در نرم‌افزار Spss مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهند گرفت.

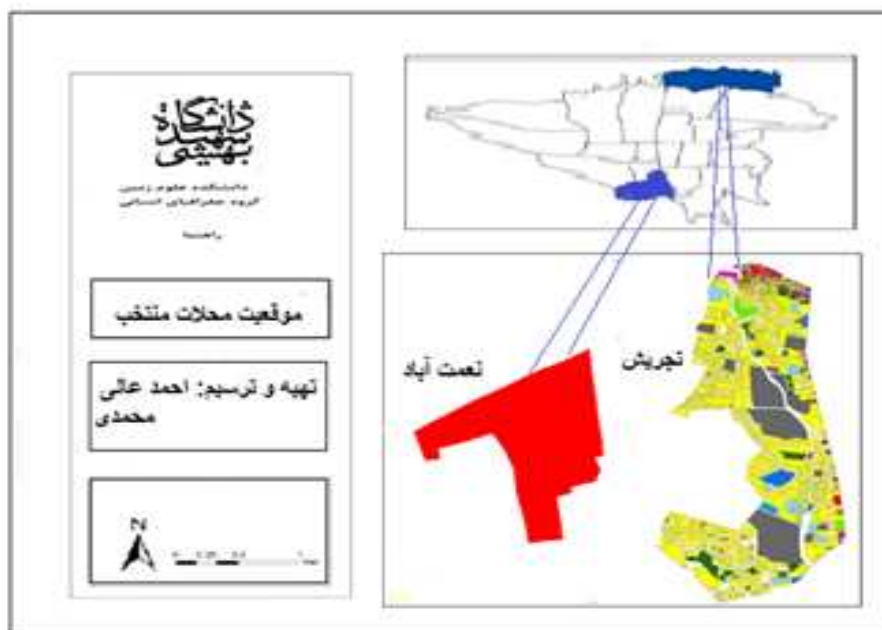
شناخت محدوده مورد مطالعه

محله تجریش با مساحتی معادل ۲۵۳۰۸۶۴ مترمربع واقع در ناحیه هفت منطقه یک شهرداری تهران است. محله تجریش از شمال به خیابان شهرداری از جنوب به اتوبان صدر- اتوبان مدرس از شرق به خیابان دکتر شریعتی و از غرب به شمال خیابان افریقا، خیابان دربندی و خیابان شهید آقا بزرگی منتهی می‌گردد و یکی از مکان‌های تجاری و شلوغ تهران به‌شمار می‌رود که دارای بازارهای قدیمی، مراکز خرید، امام‌زاده و ... می‌باشد (سند هویت محله، ۱۳۸۹).

محله نعمت‌آباد در ناحیه ۳ شهرداری منطقه ۱۹ واقع است و به علت موقعیت خاص مکانی‌اش در منتهی‌الیه محدوده شهری تهران، دارای شرایط ویژه‌ای از نظر پراکنش زمین‌های رها شده و

باغ‌هاست (ادیب‌زاده و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۵۱). این محله از شمال به بزرگراه آیت‌الله سعیدی، از غرب به خیابان نور و از جنوب توسط بلوار شکوفه و از شرق توسط بزرگراه کاظمی محدود شده است. هسته اولیه شکل‌گیری این محله، قلعه آن بوده است که در حال حاضر به جز قسمت‌های ناچیزی از حصار آن در شمال محدوده مورد مطالعه، نمود فیزیکی دیگری وجود ندارد (ادیب‌زاده و عسگری تفرشی، ۱۳۹۰: ۷۰). نکته درخور توجه در نحوه توسعه بافت مسکونی در دوران‌های مختلف انطباق قطعه‌بندی‌ها و تقسیمات اراضی با تقسیمات زمین‌های کشاورزی است، به‌طوری که کوچکترین مسیرهای موجود بین زمین‌های کشاورزی در سال‌های گذشته در زمان حاضر نیز به‌صورت کوچه‌هایی باریک و پریپچ‌وخم به‌چشم می‌خورند (ادیب‌زاده و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۵۱). همین شرایط در کنار وضعیت سکونت که اکثراً مهاجرنشین است موجب شده است که این محله با معضلات اجتماعی و جرائم شهری علی‌الخصوص اعتیاد حاد که گه‌گاه حتی به مرگ عده‌ای نیز می‌انجامد روبرو می‌باشد (عسگری تفرشی و همکاران، ۱۳۸۹: ۴۵).

تنها فضاهای واگذار شده از طرف شهرداری به مدیریت محله تجریش یکی ساختمان سرای محله که در ابتدای خیابان شریعتی، روبروی کوچه اسدی، جنب داروخانه نرگس، کوچه اختصاصی واقع شده است و دیگری زمین چمن فوتبال که در خیابان شریعتی انتهای کوچه سلیمان‌زاده واقع در ضلع جنوبی بوستان آرزو می‌باشد. در محله نعمت‌آباد نیز ساختمان مربوط به سرای محله که در خیابان طالقانی، انتهای کوچه شباهنگ واقع می‌باشد و همچنین یک مجموعه فرهنگی یک طبقه که در خیابان بهنام جنب پارک امام خمینی قرار دارد و در آن خانه‌های سلامت، کودک، کتاب و خانه فرهنگ فعالیت می‌کنند، به مدیریت محله واگذار شده است.

نقشه ۱. موقعیت محلات منتخب در شهر تهران

یافته‌های پژوهش

در این قسمت، از شاخص‌های آماری (مرکزی و پراکندگی) استفاده شده است و سپس از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف جهت برازندگی توزیع نرمال به داده‌ها انجام می‌شود و در نهایت، از آزمون تی تک‌نمونه‌ای با ارزش آزمون ۳ برای گویه‌ها و متغیرهای مشارکت اجتماعی، توانمندسازی و کیفیت زندگی استفاده می‌شود. شاخص‌های آمار توصیفی (مرکزی و پراکندگی) هر یک از گویه‌های مشارکت اجتماعی، توانمندسازی شهروندان و کیفیت زندگی برای دو محله‌ی تجریش و نعمت‌آباد در جداول شماره (۱) و (۲) آمده است.

جدول ۱. شاخص‌های آماری هریک از گویه‌های مشارکت اجتماعی، توانمندسازی شهروندان و کیفیت زندگی محله تجریش

ردیف	گویه	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین	بیشترین	دامنه تغییرات
مشارکت اجتماعی	نظرسنجی مدیریت محله (سرای محله) از ساکنین برای انجام فعالیت‌های اجتماعی فرهنگی و ورزشی	۳.۳۱۰۰	۱.۳۰۸۰۶	۱.۰۰	۴.۰۰	۳.۰۰
	میزان مشارکت شما در برنامه‌های مدیریت محله	۳.۵۰۰۰	۰.۸۷۰۳۹	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان انعکاس نظرات شما	۳.۳۸۰۰	۱.۳۷۶۴۲	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان تمایل شما به مشارکت در برنامه‌ها با صرف وقت و هزینه مالی	۳.۳۴۰۰	۱.۳۵۷۵۱	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان تأثیر گذاری فعالیت‌های مدیریت محله در افزایش مشارکت اجتماعی ساکنان	۳.۷۳۰۰	۱.۲۶۲۱۵	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان تأثیر گذاری فعالیت‌های مدیریت محله در افزایش حس تعلق شما به محله	۳.۵۴۰۰	۱.۵۲۰۳۷	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
توانمندسازی شهروندان	بالا رفتن سطح روحیه شما برای مشارکت در برنامه‌ها	۳.۴۲۰۰	۱.۶۵۸۶۵	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان حضور شما در برنامه‌ها و رواج کار گروهی بین شما و ساکنان محله	۳.۳۳۰۰	۱.۲۰۶۵۱	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان اطلاعات و آگاهی شما از برنامه‌های آتی مدیریت محله	۳.۳۹۰۰	۱.۱۳۶۱۴	۱.۰۰	۴.۰۰	۳.۰۰
	میزان روحیه پرسشگری شما در نقد برنامه‌های مدیریت محله	۳.۵۱۰۰	۱.۱۳۲۵۸	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان آگاهی شما نسبت به حقوق و وظایف شهروندی	۳.۹۹۰۰	۱.۳۹۶۲۱	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان مهارت و توانایی شما برای همکاری در برنامه‌های مدیریت محله	۳.۷۲۰۰	۱.۱۷۲۷۵	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
کیفیت زندگی	تأثیر برنامه‌ها و کلاسهای آموزشی مدیریت محله در افزایش کیفیت زندگی	۳.۶۶۰۰	۱.۴۲۹۹۸	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان اشتغال ساکنین در سرای محلات و سایر فضاهای وابسته به مدیریت محله (زمین‌های ورزشی، مجموعه‌های فرهنگی و ...)	۳.۲۶۰۰	۰.۸۶۰۱۲	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان بهداشت محله و جمع‌آوری بهداشتی زباله‌ها با ایجاد طرح مدیریت محله	۳.۵۱۰۰	۱.۰۹۶۳۲	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان تأثیر گذاری برنامه‌ها در بهداشت فردی و خانوادگی ساکنان	۴.۱۴۰۰	۰.۸۵۳۰۴	۲.۰۰	۵.۰۰	۳.۰۰
	میزان تأثیر گذاری برنامه‌های مدیریت محله در کاهش احساس تنهایی و از خود بیگانگی شما	۳.۱۳۰۰	۱.۰۳۱۳۸	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان امکانات خدماتی و رفاهی (سالن ورزش، کتابخانه، امکانات تفریحی و غیره) توسط مدیریت محله	۳.۶۸۰۰	۱.۱۵۳۶۵	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰
	میزان رضایت شما از عملکرد مدیریت محله (مدیر سرای محله)	۳.۹۲۰۰	۱.۰۴۱۳۷	۱.۰۰	۵.۰۰	۴.۰۰

جدول ۲. شاخص‌های آماری هریک از گویه‌های مشارکت اجتماعی، توانمندسازی شهروندان و کیفیت زندگی محله نعمت‌آباد

ردیف	گویه	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین	بیشترین	دامنه تغییرات
مشارکت اجتماعی	نرسنجی مدیریت محله (سرای محله) از ساکنین برای انجام فعالیت‌های اجتماعی - فرهنگی و ورزشی	۸۱۰۰.۳	۸۱۲۷۱.۱	۰۰.۱	۰۰.۴	۰۰.۳
	میزان مشارکت شما در برنامه‌های مدیریت محله	۲۱۰۰.۳	۱۲۱۸۲.۱	۰۰.۱	۰۰.۴	۰۰.۳
	میزان انعکاس نظرات شما	۹۲۰۰.۳	۹۳۹۳۷.۱	۰۰.۱	۰۰.۴	۰۰.۳
	میزان تمایل شما به مشارکت در برنامه‌ها با صرف وقت و هزینه مالی	۵۱۰۰.۳	۰۴۹۲۴.۱	۰۰.۱	۰۰.۴	۰۰.۳
	میزان تأثیر گذاری فعالیت‌های مدیریت محله در افزایش مشارکت اجتماعی ساکنان	۴۰۰۰.۳	۹۹۴۹۴.۱	۰۰.۱	۰۰.۵	۰۰.۴
	میزان تأثیر گذاری فعالیت‌های مدیریت محله در افزایش حس تعلق شما به محله	۶۸۰۰.۳	۷۸۹۸۳.۱	۰۰.۱	۰۰.۴	۰۰.۳
توانمندسازی شهروندان	بالا رفتن سطح روحیه شما برای مشارکت در برنامه‌ها	۹۱۷۵.۳	۰۵۷۴۲.۱	۰۰.۱	۰۰.۵	۰۰.۴
	میزان حضور شما در برنامه‌ها و رواج کار گروهی بین شما و ساکنان محله	۲۸۰۰.۳	۷۷۹۵۴.۱	۰۰.۱	۰۰.۳	۰۰.۲
	میزان اطلاعات و آگاهی شما از برنامه‌های آتی مدیریت محله	۸۸۰۰.۳	۰۶۶۲۹.۱	۰۰.۱	۰۰.۵	۰۰.۴
	میزان روحیه پرسشگری شما در نقد برنامه‌های مدیریت محله	۱۵۰۰.۳	۷۲۹۹۵.۱	۰۰.۱	۰۰.۳	۰۰.۲
	میزان آگاهی شما نسبت به حقوق و وظایف شهروندی	۴۵۰۰.۳	۲۲۵۷۸.۱	۰۰.۱	۰۰.۵	۰۰.۴
	میزان مهارت و توانایی شما برای همکاری در برنامه‌های مدیریت محله	۲۹۰۰.۳	۹۱۷۷۵.۱	۰۰.۱	۰۰.۴	۰۰.۳
کیفیت زندگی	تأثیر برنامه‌ها و کلاسهای آموزشی مدیریت محله در افزایش کیفیت زندگی	۳۴۵۰.۳	۲۶۷۳۰.۱	۰۰.۱	۰۰.۵	۰۰.۴
	میزان اشتغال ساکنین در سرای محلات و سایر فضاهای وابسته به مدیریت محله (زمین‌های ورزشی، مجموعه‌های فرهنگی و ...)	۴۲۰۰.۳	۱۷۳۶۲.۱	۰۰.۱	۰۰.۵	۰۰.۴
	میزان بهداشت محله و جمع‌آوری بهداشتی زباله‌ها با ایجاد طرح مدیریت محله	۷۱۰۰.۳	۱۴۸۵۲.۱	۰۰.۱	۰۰.۵	۰۰.۴
	میزان تأثیر گذاری برنامه‌ها در بهداشت فردی و خانوادگی ساکنان	۵۰۰۰.۳	۸۲۲۶۶.۱	۰۰.۲	۰۰.۵	۰۰.۴
	میزان تأثیر گذاری برنامه‌های مدیریت محله در کاهش احساس تنهایی و از خود بیگانگی شما	۱۸۰۰.۳	۰۲۸۶۸.۱	۰۰.۱	۰۰.۵	۰۰.۴
	میزان امکانات خدماتی و رفاهی (سالن ورزش، کتابخانه، امکانات تفریحی و غیره) توسط مدیریت محله	۷۰۰۰.۳	۹۰۴۵۳.۱	۰۰.۱	۰۰.۵	۰۰.۴
	میزان رضایت شما از عملکرد مدیریت محله (مدیر سرای محله)	۲۹۰۰.۴	۶۸۰۲۷.۴	۰۰.۱	۰۰.۵	۰۰.۴

شاخص‌های آمار توصیفی (مرکزی و پراکندگی) مشارکت اجتماعی، توانمندسازی

شهروندان و کیفیت زندگی برای دو محله تجریش و نعمت‌آباد. در این قسمت با استفاده از محاسبه شاخص مرکزی میانگین گویه‌های مشارکت اجتماعی، توانمندسازی شهروندان و کیفیت زندگی، متغیرهای مشارکت اجتماعی، توانمندسازی شهروندان و کیفیت زندگی ایجاد شدند که شاخص‌های آماری (مرکزی و پراکندگی) برای هر یک از متغیرها در دو محله تجریش و نعمت‌آباد در جداول شماره (۳) و (۴) آمده است.

جدول ۳. شاخص‌های آماری (مرکزی و پراکندگی) برای مشارکت اجتماعی،

توانمندسازی شهروندان و کیفیت زندگی محله تجریش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین	بیشترین	دامنه تغییرات
مشارکت اجتماعی	۳.۶۳۳۳	۰.۶۰۷۲۰	۱.۱۷	۳.۳۳	۲.۱۷
توانمندسازی شهروندان	۳.۳۶۰۰	۰.۶۸۹۲۳	۱.۸۳	۴.۰۰	۲.۱۷
کیفیت زندگی	۳.۴۷۱۴	۰.۶۲۰۳۸	۲.۰۰	۴.۵۷	۲.۵۷

جدول ۴. شاخص‌های آماری (مرکزی و پراکندگی) برای مشارکت اجتماعی،

توانمندسازی شهروندان و کیفیت زندگی محله نعمت‌آباد

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین	بیشترین	دامنه تغییرات
مشارکت اجتماعی	۳.۲۵۵۰	۰.۵۲۳۰۱	۱.۵۰	۳.۳۳	۱.۸۳
توانمندسازی شهروندان	۳.۳۲۳۰	۰.۴۶۶۹۷	۱.۵۰	۳.۰۰	۱.۵۰
کیفیت زندگی	۳.۶۶۲۹	۰.۴۵۷۸۸	۲.۰۰	۴.۰۰	۲.۰۰

آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

جهت طبیعی بودن توزیع آماری داده‌ها یعنی اینکه آیا داده‌های متغیرهای پژوهش از توزیع آماری نرمال پیروی می‌کنند یا نه، از آزمون ناپارامتری (توزیع آزاد) کولموگروف - اسمیرنوف استفاده می‌شود. نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای برازندگی توزیع نرمال در جداول شماره (۵) و (۶) آمده است.

هرگاه برای آزمون کولموگروف - اسمیرنوف، سطح معنی‌داری آزمون (sig) یا P-value از سطح خطای ۰/۰۵ بزرگتر باشد ($P\text{-value} = \text{sig} > 0.05$) با اطمینان ۹۵ درصد فرض صفر آزمون (فرض

نرمال بودن) تایید می‌شود یعنی متغیر موردنظر با اطمینان ۹۵ درصد توزیع نرمال دارد، ولی اگر سطح معنی‌داری (sig) یا P-value از سطح خطای ۰/۰۵ کوچکتر باشد ($P\text{-value} = \text{sig} < 0/05$) با اطمینان ۹۵ درصد فرض صفر آزمون (فرض نرمال بودن) رد می‌شود یعنی متغیر موردنظر با اطمینان ۹۵ درصد توزیع نرمال ندارد. با توجه به جداول شماره (۵) و (۶) مشاهده می‌شود که در هر دو محله تجریش و نعمت‌آباد برای تمام متغیرهای پژوهش سطح معنی‌داری آزمون از سطح خطای ۰/۰۵ بزرگتر است ($P\text{-value} = \text{sig} > 0/05$) یعنی اینکه توزیع تمام متغیرهای پژوهش با اطمینان ۹۵ درصد نرمال است و فرضیه صفر آزمون (فرض نرمال بودن) تأیید می‌شود.

جدول ۵. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای برازندگی توزیع نرمال متغیرهای پژوهش محله تجریش

متغیر	تعداد	آماره کولموگروف - اسمیرنوف Z	سطح معنی داری (sig)	نتیجه آزمون
مشارکت اجتماعی	۱۰۰	۱/۰۵۴	۰/۰۵۸	نرمال
توانمندسازی	۱۰۰	۱/۱۳۱	۰/۰۶۷	نرمال
کیفیت زندگی	۱۰۰	۰/۹۹۸	۰/۱۲۴	نرمال

جدول ۶. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای برازندگی توزیع نرمال متغیرهای پژوهش محله نعمت‌آباد

متغیر	تعداد	آماره کولموگروف - اسمیرنوف Z	سطح معنی داری (sig)	نتیجه آزمون
مشارکت اجتماعی	۱۰۰	۱/۲۳۴	۰/۰۶۹	نرمال
توانمندسازی	۱۰۰	۰/۹۸۵	۰/۱۳۱	نرمال
کیفیت زندگی	۱۰۰	۱/۳۲۱	۰/۰۸۶	نرمال

از آنجایی که طبق آزمون کولموگروف-اسمیرنوف در جداول شماره (۵) و (۶) مشخص شد که متغیرهای مشارکت اجتماعی، توانمندسازی و کیفیت زندگی برای محله‌های تجریش و نعمت‌آباد از توزیع آماری نرمال پیروی می‌کنند، از آزمون‌های پارامتری جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده می‌شود.

ابتدا برای مؤلفه‌های هریک از مشارکت اجتماعی، توانمندسازی و کیفیت زندگی از آزمون تی تک‌نمونه‌ای با ارزش آزمون ۳ (میانگین مورد انتظار) در محله‌های تجریش و نعمت‌آباد استفاده می‌شود و سپس برای متغیرهای مشارکت اجتماعی، توانمندسازی و کیفیت زندگی که از طریق

محاسبه شاخص مرکزی میانگین برای گویه‌ها به دست آمده‌اند و مقدار میانگین مورد انتظار ۳ می‌باشد از آزمون تی تک‌نمونه‌ای با ارزش آزمون ۳ در محله‌های تجریش و نعمت‌آباد استفاده می‌شود.

نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای هریک از مؤلفه در جداول شماره (۷) و (۸) برای محله‌های تجریش و نعمت‌آباد آمده است. با توجه به نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای مشاهده می‌شود که در محله‌های تجریش و نعمت‌آباد واگذاری فضاهای اجتماعی به مدیریت محله بر میانگین تمامی مؤلفه‌های (گویه‌های) مشارکت اجتماعی، توانمندسازی و کیفیت زندگی تأثیر مثبت و معنی‌دار داشته است چون برای تمامی مؤلفه‌ها سطح معنی‌داری آزمون تی تک‌نمونه‌ای از ۰/۰۵ کوچکتر می‌باشد ($P\text{-value}=\text{sig}<0/05$) و تفاوت میانگین مؤلفه‌ها با ارزش آزمون (میانگین مورد انتظار) از صفر بزرگتر است در نتیجه با اطمینان ۹۵ درصد واگذاری فضاهای اجتماعی به مدیریت محله بر مؤلفه‌های مشارکت اجتماعی، توانمندسازی و کیفیت زندگی تأثیر مثبت داشته است و فرضیه صفر آزمون برای تمامی مؤلفه‌ها رد می‌شود.

جدول ۷. نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای هریک از گویه‌های مشارکت اجتماعی، توانمندسازی شهروندان و کیفیت زندگی محله تجریش

ارزش آزمون = ۳					
ردیف	گویه	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	تفاوت میانگین با ارزش آزمون
مشارکت اجتماعی	نظرسنجی مدیریت محله (سرای محله) از ساکنین برای انجام فعالیت‌های اجتماعی - فرهنگی و ورزشی	۵.۲۷۵	۹۹	.۰۰۰	.۶۹۰۰۰
	میزان مشارکت شما در برنامه‌های مدیریت محله	۱۷.۲۳۴	۹۹	.۰۰۰	۱.۵۰۰۰۰
	میزان انعکاس نظرات شما	۴.۵۰۴	۹۹	.۰۰۰	.۶۲۰۰۰
	میزان تمایل شما به مشارکت در برنامه‌ها با صرف وقت و هزینه مالی	۴.۸۶۲	۹۹	.۰۰۰	.۶۶۰۰۰
	میزان تأثیرگذاری فعالیت‌های مدیریت محله در افزایش مشارکت اجتماعی ساکنان	۵.۷۸۴	۹۹	.۰۰۰	.۷۳۰۰۰
	میزان تأثیرگذاری فعالیت‌های مدیریت محله در افزایش حسن تعلق شما به محله	۳.۵۵۲	۹۹	.۰۰۱	.۵۴۰۰۰
توانمندسازی شهروندان	بالا رفتن سطح روحیه شما برای مشارکت در برنامه‌ها	۵۳۲.۲	۹۹	.۰۱۳	۴۲۰۰۰
	میزان حضور شما در برنامه‌ها و رواج کار گروهی بین شما و ساکنان محله	۵۵۳.۵	۹۹	.۰۰۰	۶۷۰۰۰
	میزان اطلاعات و آگاهی شما از برنامه‌های آتی مدیریت محله	۳۶۹.۵	۹۹	.۰۰۰	۶۱۰۰۰
	میزان روحیه پرسشگری شما در نقد برنامه‌های مدیریت محله	۵۰۳.۴	۹۹	.۰۰۰	۵۱۰۰۰
	میزان آگاهی شما نسبت به حقوق و وظایف شهروندی	۰۹۱.۷	۹۹	.۰۰۰	۹۹۰۰۰
	میزان مهارت و توانایی شما برای همکاری در برنامه‌های مدیریت محله	۳۸۸.۲	۹۹	.۰۱۹	۲۸۰۰۰
کیفیت زندگی	تأثیر برنامه‌ها و کلاسهای آموزشی مدیریت محله در افزایش کیفیت زندگی	۶۱۵.۴	۹۹	.۰۰۰	۶۶۰۰۰
	میزان اشتغال ساکنین در سرای محلات و سایر فضاهای وابسته به مدیریت محله (زمین‌های ورزشی، مجموعه های فرهنگی و ...)	۰۲۳.۳	۹۹	.۰۰۳	۲۶۰۰۰
	میزان بهداشت محله و جمع‌آوری بهداشتی زباله‌ها با ایجاد طرح مدیریت محله	۶۵۲.۴	۹۹	.۰۰۰	۵۱۰۰۰
	میزان تأثیرگذاری برنامه‌ها در بهداشت فردی و خانوادگی ساکنان	۳۶۴.۱۳	۹۹	.۰۰۰	۱۴۰۰۰.۱
	میزان تأثیرگذاری برنامه‌های مدیریت محله در کاهش احساس تنهایی و از خود بیگانگی شما	۲۶۰.۳	۹۹	.۰۱۰	۳۳۰۰۰
	میزان امکانات خدماتی و رفاهی (سالن ورزش، کتابخانه، امکانات تفریحی و غیره) توسط مدیریت محله	۱۹۴.۵	۹۹	.۰۰۰	۶۸۰۰۰
	میزان رضایت شما از عملکرد مدیریت محله (مدیر سرای محله)	۷۶۸.۳	۹۹	.۰۰۱	۳۸۰۰۰

جدول ۸. نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای هریک از گویه‌های مشارکت اجتماعی، توانمندسازی شهروندان و کیفیت زندگی محله نعمت‌آباد

ارزش آزمون=۳					
ردیف	گویه	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	تفاوت میانگین با ارزش آزمون
مشارکت اجتماعی	نظر سنجی مدیریت محله (سرای محله) از ساکنین برای انجام فعالیت‌های اجتماعی - فرهنگی و ورزشی	۶۴۲.۱۴	۹۹	۰۰۰.	۱۹۰۰۰.۱
	میزان مشارکت شما در برنامه‌های مدیریت محله	۰۴۲.۷	۹۹	۰۰۰.	۷۹۰۰۰.
	میزان انعکاس نظرات شما	۴۹۷.۱۱	۹۹	۰۰۰.	۰۸۰۰۰.۱
	میزان تمایل شما به مشارکت در برنامه‌ها با صرف وقت و هزینه مالی	۶۷۰.۴	۹۹	۰۰۰.	۴۹۰۰۰.
	میزان تأثیر گذاری فعالیت‌های مدیریت محله در افزایش مشارکت اجتماعی ساکنان	۰۳۱.۶	۹۹	۰۰۰.	۶۰۰۰۰.
	میزان تأثیر گذاری فعالیت‌های مدیریت محله در افزایش حس تعلق شما به محله	۰۵۱.۴	۹۹	۰۰۰.	۳۲۰۰۰.
توانمندسازی شهروندان	بالا رفتن سطح روحیه شما برای مشارکت در برنامه‌ها	۷۶۸.	۹۹	۰۴۴.	۳۸۲۴۷.
	میزان حضور شما در برنامه‌ها و رواج کار گروهی بین شما و ساکنان محله	۲۳۶.۹	۹۹	۰۰۰.	۷۲۰۰۰.
	میزان اطلاعات و آگاهی شما از برنامه‌های آتی مدیریت محله	۵۰۴.۱۰	۹۹	۰۰۰.	۱۲۰۰۰.۱
	میزان روحیه پرسشگری شما در نقد برنامه‌های مدیریت محله	۶۴۵.۱۱	۹۹	۰۰۰.	۸۵۰۰۰.
	میزان آگاهی شما نسبت به حقوق و وظایف شهروندی	۴۸۷.۴	۹۹	۰۰۰.	۵۵۰۰۰.
	میزان مهارت و توانایی شما برای همکاری در برنامه‌های مدیریت محله	۱۸۸.۷	۹۹	۰۰۰.	۷۱۰۰۰.
کیفیت زندگی	تأثیر برنامه‌ها و کلاسهای آموزشی مدیریت محله در افزایش کیفیت زندگی	۷۸۹.	۹۹	۰۴۳.	۲۰۰۰۰.
	میزان اشتغال ساکنین در سرای محلات و سایر فضاهای وابسته به مدیریت محله (زمین‌های ورزشی، مجموعه‌های فرهنگی و ...)	۹۴۲.۴	۹۹	۰۰۰.	۵۸۰۰۰.
	میزان بهداشت محله و جمع‌آوری بهداشتی زباله‌ها با ایجاد طرح مدیریت محله	۵۲۵.۲	۹۹	۰۱۳.	۲۹۰۰۰.
	میزان تأثیر گذاری برنامه‌ها در بهداشت فردی و خانوادگی ساکنان	۰۷۸.۶	۹۹	۰۰۰.	۵۰۰۰۰.
	میزان تأثیر گذاری برنامه‌های مدیریت محله در کاهش احساس تنهایی و از خود بیگانگی شما	۹۷۱.۷	۹۹	۰۰۰.	۸۲۰۰۰.
	میزان امکانات خدماتی و رفاهی (سالن ورزش، کتابخانه، امکانات تفریحی و غیره) توسط مدیریت محله	۳۱۷.۳	۹۹	۰۰۱.	۳۰۰۰۰.
میزان رضایت شما از عملکرد مدیریت محله (مدیرسرای محله)	۳۶۵.۴	۹۹	۰۳۶.	۳۳۰۰۰.	

نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای متغیرهای مشارکت اجتماعی، توانمندسازی و کیفیت زندگی ساکنان محله‌های تجریش و نعمت‌آباد در جداول شماره (۹) و (۱۰) آمده است. مشاهده

می‌شود که برای هر دو محله سطح معنی‌داری آزمون تی تک‌نمونه‌ای از ۰/۰۵ کوچکتر می‌باشد (P-value=sig<۰/۰۵) و تفاوت میانگین‌ها با ارزش آزمون بزرگتر از صفر است، یعنی اینکه با اطمینان ۹۵ درصد واگذاری فضاهای اجتماعی به مدیریت محله بر میانگین مشارکت اجتماعی، توانمندسازی و کیفیت زندگی ساکنان محله‌های تجریش و نعمت‌آباد تأثیری مثبت داشته است و باعث افزایش میانگین‌ها شده است.

جدول ۹. نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای متغیرهای مشارکت اجتماعی،

توانمندسازی و کیفیت زندگی ساکنان محله تجریش

متغیر	درجه آزادی	آماره t	تفاوت میانگین با ارزش آزمون	سطح معنی‌داری
مشارکت اجتماعی	۹۹	۶.۰۳۹	۳۶۶۶۷	.۰۰۰
توانمندسازی	۹۹	.۸۷۱	۳۶۰۰۰	.۰۶۱
کیفیت زندگی	۹۹	۷.۵۹۹	۴۷۱۴۳	.۰۰۰

جدول ۱۰. نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای متغیرهای مشارکت اجتماعی،

توانمندسازی و کیفیت زندگی ساکنان محله نعمت‌آباد

متغیر	درجه آزادی	آماره t	تفاوت میانگین با ارزش آزمون	سطح معنی‌داری
مشارکت اجتماعی	۹۹	۲۴۴.۷	۲۵۵۰.	.۰۱۳
توانمندسازی	۹۹	۲۷۸.۹	۳۲۳۰.	.۰۰۱
کیفیت زندگی	۹۹	۳۶۳.۱۴	۶۶۲۹.	.۰۰۰

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها و روش‌های آماری که مورد استفاده قرار گرفت به بررسی فرضیه‌های پژوهش پرداخته می‌شود.

در زمینه مشارکت و توانمندسازی ساکنان، با توجه به نتایج جداول شماره (۷) و (۸) مشاهده شد که سطح معنی‌داری آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای تمام مؤلفه‌های مشارکت اجتماعی و توانمندسازی ساکنان محله‌های تجریش و نعمت‌آباد از ۰/۰۵ کوچکتر بود (P-value=sig<۰/۰۵) و تفاوت میانگین مؤلفه‌ها با ارزش آزمون از صفر بزرگتر بود یعنی اینکه واگذاری فضاهای

اجتماعی به مدیریت محله با اطمینان ۹۵ درصد باعث افزایش میانگین تمامی مؤلفه‌ها شده است، با توجه به نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای مشارکت اجتماعی و توانمندسازی ساکنان محله‌های تجریش و نعمت‌آباد در جداول شماره (۹) و (۱۰) مشاهده شد که سطح معنی‌داری آزمون تی تک‌نمونه‌ای از ۰/۰۵ کوچکتر می‌باشد ($P\text{-value}=\text{sig}<0/05$) و تفاوت میانگین با ارزش آزمون از صفر بزرگتر است که با اطمینان ۹۵ درصد واگذاری فضاهای اجتماعی به مدیریت محله باعث افزایش میانگین مشارکت اجتماعی و توانمندسازی ساکنان محله‌های تجریش و نعمت‌آباد می‌شود در نتیجه واگذاری فضاهای اجتماعی به مدیریت محله، منجر به افزایش مشارکت ساکنان و توانمندسازی آنان در دو محله شده است.

در زمینه کیفیت زندگی ساکنان، با توجه به نتایج جداول شماره (۷) و (۸) مشاهده شد که سطح معنی‌داری آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای تمام مؤلفه‌های کیفیت زندگی ساکنان محله‌های تجریش و نعمت‌آباد از ۰/۰۵ کوچکتر بود ($P\text{-value}=\text{sig}<0/05$) و تفاوت میانگین مؤلفه‌ها با ارزش آزمون از صفر بزرگتر بود یعنی اینکه واگذاری فضاهای اجتماعی به مدیریت محله با اطمینان ۹۵ درصد باعث افزایش میانگین تمامی مؤلفه‌ها شده است، با توجه به نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای کیفیت زندگی ساکنان محله‌های تجریش و نعمت‌آباد در جداول شماره (۹) و (۱۰) مشاهده شد که سطح معنی‌داری آزمون تی تک‌نمونه‌ای از ۰/۰۵ کوچکتر می‌باشد ($P\text{-value}=\text{sig}<0/05$) و تفاوت میانگین با ارزش آزمون از صفر بزرگتر است که با اطمینان ۹۵ درصد واگذاری فضاهای اجتماعی به مدیریت محله باعث افزایش میانگین کیفیت زندگی ساکنان محله‌های تجریش و نعمت‌آباد می‌شود در نتیجه واگذاری فضاهای اجتماعی به مدیریت محله، باعث بهبود شاخص‌های کیفیت زیستی در محلات تجریش و نعمت‌آباد شده است.

نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های تحقیق که در راستای اهداف پژوهش و پاسخگویی به فرضیات تحقیق صورت گرفته است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که متغیرهای اندازه‌گیری شده (مشارکت اجتماعی، توانمندسازی ساکنان) در دو محله تجریش و نعمت‌آباد موفقیت‌آمیز بوده است. اطلاع‌رسانی مناسب، کاهش هزینه کلاس‌ها و برنامه‌های مختلف دیگر و اعتمادسازی نسبت به

شهروندان می‌تواند باعث مشارکت بیشتر و در نتیجه توانمندسازی و احساس مؤثر بودن ساکنان در محله را ایجاد می‌کند.

در مجموع با ایجاد ساختار فضایی که بتواند حس تعلق را در شهروندان ایجاد کند، می‌توان زمینه‌های تحقق افزایش مشارکت اجتماعی را فراهم نمود. بنابراین تحقق مشارکت اجتماعی در درجه اول منوط به افزایش آگاهی شهروندان از حقوق شهروندی است. یعنی تا دانش و آگاهی در زمینه حقوق و وظایف فرد به‌عنوان شهروند نباشد، مشارکت اجتماعی که ارتقاءدهنده زندگی اجتماعی در تمامی ابعاد است نیز تحقق نخواهد یافت.

در مورد متغیر کیفیت زندگی نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که واگذاری این فضاها به مدیریت محله باعث افزایش کیفیت زندگی ساکنان (در تمام شاخص‌های مورد بررسی قرار گرفته) شده است. تقریباً ۵۰ درصد از مراجعه‌کنندگان به سرای محله نعمت‌آباد، هدف از حضورشان در سرای محله را استفاده از کتابخانه و مشارکت در برنامه‌های مربوط به خانه کتاب بیان نموده‌اند. بیشترین حضور و مشارکت مردم در محله تجریش در برنامه‌های مربوط به خانه‌های سلامت با ۲۷ درصد، ورزش با ۲۳ درصد و خانه تسنیم با ۱۷ درصد می‌باشد. بنابراین کیفیت زندگی مردم در زمینه‌های ذکر شده با واگذاری این فضاها به مدیریت محله بیشتر شده است.

پیشنهادها

به منظور توانمندسازی مدیریت محله و رسیدن به اهداف موردنظر پیشنهاداتی ارائه می‌گردد. مهمترین پیشنهادها در این پژوهش عبارتند از:

- با توجه به اینکه تعداد زیادی از ساکنان از وجود سرای محله و فلسفه وجودی آن اظهار بی‌اطلاعی می‌کردند، اطلاع‌رسانی جامع و آگاه‌سازی توسط شهرداری منطقه و مدیریت محله به شهروندان ضرورت زیادی دارد.
- ایجاد اعتماد متقابل بین شهرداری و ساکنان محله با سپردن فضاها و اماکن گسترده در سطح محله به مدیریت محله می‌تواند به موفقیت بیشتر طرح مدیریت محله کمک کند.
- شفاف‌سازی و سهولت در واگذاری فضاهای اجتماعی توسط شهرداری به مدیریت محله با اعمال تغییرات در دستورالعمل‌ها و قوانین مربوطه.

- آموزش کافی به پرسنل مدیریت محله و اهدافی که قرار است در چارچوب طرح مدیریت محله به آنها دست پیدا کرد.
- شهرداری باید نقش خود را به عنوان یک تسهیل‌گر و یک پایه کار مشارکتی باز تعریف کند و از یک واحد عمومی دولتی به یک واحد مردمی حرکت کند و با کاهش تصدی‌گری، واگذاری امور به مردم و به رسمیت شناختن توانایی آنان، اعتماد شهروندان را جلب کند و زمینه مشارکت فعال و همه‌جانبه آنان را فراهم کند.
- جلب اعتماد ساکنین و از بین بردن دیدگاه‌های منفی آنان از طریق نیازسنجی در رابطه فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی که در سرای محله صورت می‌گیرد.
- گسترش نظرخواهی از مردم در خصوص اقدامات و برنامه‌های سرای محله که تصمیم به اجرا و عملیاتی شدن آنها وجود دارد.
- با توجه به اینکه یکی از مهمترین مشکلات دو سرای محله تجریش و نعمت‌آباد کمبود بودجه برای اداره سرا و انجام فعالیت‌ها و برنامه‌های موردنظر می‌باشد، لزوم بازنگری در این رابطه توسط شهرداری و اختصاص بیشتر بودجه برای این مجموعه از طریق کمک شهرداری، درآمدهای ناشی از ارائه خدمات فرهنگی و اجتماعی، کمک‌های مردمی و غیره می‌باشد
- با توجه به اینکه خانه سلامت و کتاب به ترتیب در دو محله تجریش و نعمت‌آباد بیشترین امتیاز (مراجعه‌کننده) را از نظر ساکنین و مراجعه‌کنندگان داشته‌اند، بنابراین به زمینه‌سازی و تسهیل حضور پژوهشگران مربوط به خانه کتاب و متخصصان در زمینه سلامت و در کل تقویت این دو خانه توجه بیشتری شود.

کتابشناسی

۱. ادیب‌زاده، بهمن و عسگری تفرشی، حدیثه و حسینی، سید ابراهیم (۱۳۸۹)، مهندسی اجتماعی و نقش مشارکت مردمی در تحقق‌پذیری نوسازی در بافت‌های فرسوده شهری (نمونه موردی: محله نعمت‌آباد، منطقه نوزده، تهران)، دو فصلنامه دانشکده هنر - شماره چهار/ نامه معماری و شهرسازی، صص ۱۵۸-۱۴۱؛
۲. ادیب‌زاده، بهمن و بلاتیان، ندا و شمس‌الاحرار، فرزانه (۱۳۸۷)، نقش الگوی بوم‌آور در نوسازی بافت‌های فرسوده (نمونه موردی: محله نعمت‌آباد تهران)، اولین همایش بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده شهری، مشهد؛
۳. تیمورنژاد، کاوه و مسایلی، فاطمه و تاجیک، محمدرضا (۱۳۹۲)، نقش مدیریت محله در جلب مشارکت اجتماعی، فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، سال پنجم/ شماره چهاردهم؛
۴. حاجی‌پور، خلیل (۱۳۸۵)، برنامه‌ریزی محله مبنای رهیافتی کارآمد در ایجاد مدیریت شهری پایدار، مجله هنرهای زیبا، شماره ۲۶، تهران، صص ۴۶-۳۷؛
۵. رضازاده، راضیه و سلسله، علی (۱۳۹۱)، بررسی رابطه سرمایه‌های اجتماعی و برنامه‌ریزی توسعه محله مینا، مدیریت شهری، شماره ۳۲، صص ۱۰۰ - ۸۱؛
۶. رضانی فرخند، احمد و گزلان طوسی، رمضان (۱۳۹۱)، مدیریت محله‌ای در ایران: برگزیده تجارب مشارکت محله‌ای در ایران، انتشارات بوی شهر بهشت، چاپ اول، مشهد؛
۷. سلطان‌زاده، اکبر (۱۳۹۲)، ارزیابی اثر بخشی عملکرد سرای محله به‌منظور ارائه الگوی متناسب با ویژگی‌های مناطق و محلات، مطالعه موردی: سرای محله‌های اوین، تجریش و نیاوران، منطقه یک شهرداری تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: دکتر زهره فنی، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم زمین، گروه جغرافیای انسانی؛
۸. سند راهبردی محلات ۲۶ گانه منطقه یک شهرداری تهران، ۱۳۸۸؛
۹. صرافی، مظفر؛ توکلی‌نیا، جمیله و محمدیان مصمم، حسن (۱۳۹۳)، اندیشه‌های نو در برنامه‌ریزی شهری، موسسه انتشارات قدیانی، چاپ اول، تهران؛
۱۰. عسگری‌آزاد، محمود (۱۳۹۲)، مدیریت امور محلی مبتنی بر مشارکت شهروندان، انتشارات آذرخش، چاپ اول؛
۱۱. عسگری تفرشی، حدیثه و ادیب‌زاده، بهمن و رفیعیان، مجتبی و حسینی، سید ابراهیم (۱۳۸۹)، بررسی عوامل محیطی موثر در نوسازی بافت‌های فرسوده شهری به‌منظور افزایش امنیت محلی (نمونه موردی: نعمت‌آباد تهران)، نشریه هویت شهر/ سال چهارم/ شماره ۶؛

۱۲. غفاری، غلامرضا (۱۳۹۲)، مدیریت شهری و مشارکت های اجتماعی، انتشارات تیس، چاپ اول؛
۱۳. فنی، زهره (۱۳۸۷)، نگرشی بر تحولات جغرافیای فرهنگی شهری (مطالعه موردی: مناطق ۱ و ۱۲ شهر تهران طی سه دهه اخیر)، طرح پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی تهران؛
۱۴. کارگر، بهمن (۱۳۸۹)، فضا، جامعه و امنیت اجتماعی در حاشیه جنوب کلاتشهر تهران (مطالعه موردی: شهرستان اسلامشهر)، رساله دکتری، استاد راهنما: دکتر مومنی و دکتر صرافانی، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم زمین، گروه جغرافیای انسانی؛
۱۵. کریمی، سرگل (۱۳۸۸)، نقش مدیریت محلی و شوراییها در توسعه پایدار محله‌ای نمونه موردی: محله اوین، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: دکتر جمیله توکلی‌نیا، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم زمین، گروه جغرافیای انسانی؛
۱۶. کلاتری، بهرنگ (۱۳۹۲)، نقش فضاهای عمومی در شکل‌گیری شهر شهروند مدار، نمونه موردی: محله یوسف‌آباد در منطقه ۶ تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: دکتر ژیل سجاد، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم زمین، گروه جغرافیای انسانی؛
۱۷. کمانرودی کجوری، موسی (۱۳۸۳)، محدودیت‌های ساختاری مدیریت شهرداری و ضرورت تحول در الگوی مدیریت محله‌های تهران، همایش توسعه محله ای، تهران؛
۱۸. نوریان، فرشاد و مظفری‌پور، نجمه (۱۳۹۲)، ارزیابی عملکرد مدیریت محله محور با تأکید بر شاخصه‌های سرمایه اجتماعی مورد پژوهشی: محلات ۷ گانه ناحیه ۱ منطقه ۲۱ شهرداری تهران، نشریه هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی، دوره، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۲، صص ۴۷-۵۶؛

19. Birmingham City Council June (2011), Neighborhood Management, A report from Overview & Scrutiny. Areas, London School of Economics & Political Science (LSE);
20. Townsend, Carol. L. (2005), Building Great Neighborhood, A Citizens 'Guide for Neighborhood Planning. Michigan : Michigan State University;
21. MaCall, Tony, (2003), Intitutional Design for Community Economic Development Models;
22. Oana,J R(2003), community Based Approach for Sustainable Urban renewal in Maniala;
23. Power,Anne(2005), Neighborhood Management and The Future of Urban Areas, Center of Analysis of Social Exclusion, London school of Economics;
24. Sharma,S.K(1989),Municipal management, Urban Affairs Quarterly-India.Vol.21.pp:47-53;
25. Rakodi,C.(2001), Forget, put politics First? Priorities for Urban Management in Developing Countries. Journal of JAG.Vol.3.pp:54-69.
26. www.actpla.act.gor.au.